

Katowice, 26 marca 2018 r.

Prof. dr hab. n. med. Wanda Romaniuk

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Aleksandry Kulik

**pt.: „Funkcja narządu wzroku u pacjentów z wybranymi schorzeniami okulistycznymi
w aspekcie kryteriów uprawniających do kierowania pojazdami ”**

W związku z uchwałą Rady Wydziału Zdrowia Publicznego w Bytomiu Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach o wybranie mnie recenzentem w przewodzie doktorskim mgr Aleksandry Kulik, mam zaszczyt przedstawić następującą

opinię

Przedstawiona mi do oceny rozprawa doktorska pt.: „Funkcja narządu wzroku u pacjentów z wybranymi schorzeniami okulistycznymi w aspekcie kryteriów uprawniających do kierowania pojazdami” obejmuje 80 stron druku, w tym XXI tabel, 20 rycin, wykaz skrótów, 118 pozycji piśmiennictwa, streszczenie w języku polskim i angielskim oraz Kwestionariusz Wywiadu i zgodę Komisji Bioetycznej na przeprowadzenie eksperymentu medyczno-badawczego.

Układ rozprawy doktorskiej jest typowy dla tego typu opracowań.

Wybór tematu pracy zasługuje na podkreślenie, jest niezwykle trafny i bardzo potrzebny, gdyż podjęcie odpowiednich działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym jest w dzisiejszym świecie zadaniem priorytetowym.

Wypadki komunikacyjne są nadal poważnym zagrożeniem dla zdrowia publicznego i stanowią znaczną przyczynę zgonów. W krajach Unii Europejskiej, w 2015 r. ponad 26 tys. osób straciło życie w wypadkach drogowych, co stanowi liczbę 22 razy większą niż łączna liczba ofiar śmiertelnych w transporcie kolejowym i lotniczym.

Prawidłowe funkcjonowanie narządu wzroku znacząco wpływa na zdolność do kierowania pojazdami.

Ostrość wzroku jest podstawą sprawnego i bezpiecznego prowadzenia pojazdów, ale sama ocena tylko ostrości wzroku nie jest wystarczająca, szczególnie w niekorzystnych warunkach atmosferycznych (mgła, deszcz), a także o zmierzchu.

Prawidłowe pole widzenia, wrażliwość na olśnienie i wrażliwość na kontrast są konieczne do oceny sytuacji na drodze i mają wpływ na bezpieczeństwo zarówno kierowcy jak i innych użytkowników dróg.

Nie ma dotąd ujednoczonych wymagań w skali międzynarodowej pozwalających usprawnić interpretację i realizację obowiązujących przepisów i tak np. wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej mają prawo wprowadzać swoje normy i wytyczne, mniej lub bardziej rygorystyczne.

Starzenie się społeczeństw zwiększa ryzyko wystąpienia chorób i zwiększa odsetek osób niespełniających kryteriów posiadania prawa jazdy, ale zaprzestanie prowadzenia pojazdów (np. na skutek cofnięcia prawa jazdy) może spowodować negatywne konsekwencje tj. obniżenia jakości życia, ograniczenie niezależności i samodzielności, a nawet wystąpienie depresji, czy poczucie izolacji społecznej.

Jak wynika z powyższego problem jest trudny i bardzo złożony, a Doktorantka podjęła się rozpracowania tego trudnego tematu, które może wnieść wiele cennych wskazówek wpływających na wzrost bezpieczeństwa na drogach.

Podkreślić więc należy ważny aspekt praktyczny ocenianej pracy.

Rozdział „Wstęp”, liczy 18 stron druku i szeroko omawia zależność bezpieczeństwa w ruchu drogowym od percepcji wzrokowej, a głównie od ostrości wzroku, pola widzenia, wrażliwości na olśnienie i wrażliwości na kontrast.

Doktorantka omawia w tym rozdziale regulacje polskie, dyrektywy europejskie oraz inne uregulowania. Niestety, nie ma dotąd ujednoczonych wymagań stawianych kierowcom w zakresie funkcjonowania narządu wzroku.

Wymienione i omówione zostały także najczęstsze schorzenia, które powodują pogorszenie jakości widzenia tj. jaskra, zaćma, zwyrodnienie płamki żółtej związane z wiekiem (AMD) oraz retinopatia cukrzycowa i nadciśnieniowa.

Należy podkreślić, że Doktorantka zapoznała się szczegółowo z dostępnym piśmiennictwem polskim i światowym dotyczącym tego zagadnienia oraz nabyła ogromną wiedzę okulistyczną dotyczącą: anatomii, fizjologii i najczęstszych schorzeń narządów wzroku - mimo, że nie jest okulistą.

Zapoznała się także z metodami mającymi na celu zwiększenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym w takich krajach europejskich jak: Dania, Finlandia, Szwecja, Wielka Brytania, a także Stany Zjednoczone.

W „**Celach pracy**” Doktorantka starała się:

- ocenić funkcję narządu wzroku u pacjentów z zaćmą, jaskrą, AMD, retinopatią cukrzycową i nadciśnieniową, a także wpływ tych schorzeń na ostrość wzroku, pole widzenia, wrażliwość na kontrast i wrażliwość na olśnienie;
- określić odsetek kierowców posiadających czynne prawo jazdy, a mających zaburzoną percepcję wzorkową, a więc niespełniających wymagań do kierowania pojazdami mechanicznymi;
- zinterpretować uzyskane wyniki w aspekcie kryteriów warunkujących posiadanie prawa jazdy.

Doktoranta uzyskała zgodę Komisji Bioetycznej Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach Uchwałą nr KNW/0022/KB1/24/14 na przeprowadzenie eksperymentu medyczno-badawczego.

Rozdział „**Materiał i metody**”, liczy 5 stron druku, omawia zasady badania zrekrutowanych pacjentów w liczbie 117 (97 mężczyzn i 20 kobiet) w przedziale wiekowym od 31 do 85 lat.

Wszyscy pacjenci zostali przebadani okulistycznie standardowo oraz mieli przeprowadzone dodatkowo badania: pola widzenia, wrażliwości na kontrast i wrażliwości na olśnienie.

Doktorantka opracowała dodatkowo autorski program komputerowy umożliwiający określenie procentowego ubytku w całkowitym polu widzenia – co zasługuje na szczególne podkreślenie.

Autorka opracowała również Kwestionariusz Wywiadu, który zawiera 17 pytań, a odpowiedzi dają ocenę funkcji narządu wzroku u osób z wybranymi schorzeniami okulistycznymi w aspekcie kryteriów uprawniających do kierowania pojazdami.

Kwestionariusz Wywiadu obejmował:

- I. informacje na temat schorzeń okulistycznych i częstotliwości poddawania się badaniom u okulisty;
- II. informacje na temat posiadanego prawa jazdy, zdarzeń drogowych i częstotliwości korzystania z samochodu;
- III. dolegliwości ze strony narządu wzroku podczas prowadzenia pojazdu i ich związek ze schorzeniem okulistycznym;

IV. subiektywne odczucie związane z prowadzeniem pojazdu (unikanie jazdy nocą, stres podczas kierowania pojazdem i inne).

Analiza statystyczna zebranego materiału została opracowana z wykorzystaniem programów Microsoft Office (MS Excel) i Statistica 12 Stat Soft Polska z dodatkiem Zestawu Medycznego.

Rozdział „**Wyniki**” to znaczna część rozprawy doktorskiej (20 stron druku) przedstawiająca oceniane parametry.

Analiza Kwestionariusza Wywiadu wskazuje, że blisko połowa kierowców (47,9%) posiada dwa schorzenia okulistyczne, a 12,8% nawet trzy schorzenia okulistyczne.

Ponad połowa badanych posiadała prawo jazdy od ponad 35 lat i aż 85.5% posiadało dokument prawa jazdy wydany bezterminowo.

Ocena wyników wykazała, że 53% badanych nie spełniało wymagań w zakresie pola widzenia, które to badanie jest jednym z istotnych elementów funkcji narządu wzroku, w aspekcie kryteriów uprawniających do kierowania pojazdami.

Wszystkie kryteria okulistyczne warunkując otrzymanie prawa jazdy (ostrość wzroku, pole widzenia, wrażliwość na olśnienie i na kontrast) zgodnie z Obwieszczeniem Ministra Zdrowia z 16 stycznia 2017 r. spełnia tylko 45,3% wszystkich badanych.

Rozdział „**Dyskusja**” to 11 stron druku, gdzie Doktorantka wykazała się doskonałą znajomością analizowanego zagadnienia i aktualnego piśmiennictwa na omawiany temat.

Piśmiennictwo (118 pozycji) jest aktualne, właściwie dobrane, angielskojęzyczne i polskie.

W tej części pracy Doktorantka wykazała się umiejętnością wyczerpującego prowadzenia interpretacji badań własnych w odniesieniu do informacji pochodzących od innych autorów.

Na podstawie uzyskanych wyników Autorka wyciągnęła wnioski wynikające z treści pracy, które są odpowiedzią na pytania zawarte w celach pracy.

Praca jest napisana bardzo starannie, poprawnie skonstruowana pod względem merytorycznym i edytorskim oraz dowodzi wyjątkowego zaangażowania w analizowane zagadnienie. Mimo wnikliwej oceny nie dostrzegłam uchybień, które mogłyby być podstawą do uwag krytycznych.

Wyniki są interesujące, mają wartość poznawczą i wnoszą praktyczne wskazówki i nowe spojrzenie na wymogi i kryteria obowiązujące przy wydawaniu pozwoleń na prawo jazdy.

Zastosowanie odpowiednich rozwiązań wpłynie na poprawę zarówno bezpieczeństwa na drogach jak i komfortu jazdy.

Reasumując, recenzowana przeze mnie praca spełnia warunki jakim winna odpowiadać prawidłowo wykonana i napisana rozprawa doktorska.

Zwracam się zatem, do Wysokiej Rady Wydziału Zdrowia Publicznego w Bytomiu Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach z wnioskiem o dopuszczenie mgr Aleksandry Kulik do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wnoszę też o wyróżnienie pracy.

Prof. dr hab. n. med. Wanda Romaniuk

